

Олександр Конський

Науковий керівник: к. і. н., проф. Кривошея І. І.

ОСОБЛИВОСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 2010–2015

Для нас центром у дослідженні даної проблеми стали перспективи розвитку сучасної внутрішньо- та зовнішньополітичні стратегії Сполучених Штатів Америки.

Методологічним підґрунтям послужили: «Президентська книга-інструкція з примітками для Президента Обама» написана аналітиками Інституту Брукінгса [10], «Глобальні тенденції 2020, 2025, 2030» [2–4]. та праці З. Бжезинського [10], Дж. Фрідмана [1], чий погляд є ідеологічною основою та цільовим індикатором глобальної зовнішньополітичної стратегії Вашингтона.

Виявлення особливостей формування внутрішньо- та зовнішньополітичної глобальної стратегії США за нових геополітичних умов.

Для нас вагомим у дослідженні даної проблеми також є перспективи розвитку сучасної зовнішньополітичні стратегії Сполучених Штатів Америки та українське питання в ній. Ще на першому році першої адміністрації Б. Обама, український американіст Є. Камінський відзначав: «Говорити про чітко сформульовану і підтверджену рішеннями й діями адміністрації українську політику Білого дому належних підстав не маємо» [8].

Відомо, що зовнішня політика США ґрунтується на трьох фундаментальних опорах – доктрині неперевершеної американської переваги (США повинні постійно закріплювати свою військову міць, щоб зберегти статус єдиної світової наддержави), концепції превентивної війни (готовності наносити військові удари до того, як по відношенню до США та їхніх союзників будуть застосовані агресивні дії) і готовності діяти наодинці, якщо багатостороннього співробітництва для досягнення зовнішньополітичних цілей США не буде можливості досягти із іншими доктринальними документами (Чотирирічний огляд військової політики [6], Огляд ядерної політики [11], Стратегія у сфері кібербезпеки [7]), достатньо розгорнуто презентують зовнішньополітичні пріоритети першої адміністрації Б. Обама. Згідно зі Стратегією національної безпеки є можливість робити висновки щодо наступності та новизни у підході адміністрації до питань безпеки США. У документі виокремлюються чотири аспекти: безпека, економічне процвітання, просування «універсальних цінностей», закріплення світового порядку під американським керівництвом [5; 9].

Стратегія національної безпеки Б. Обама, як і всі попередні

документи такого типу, зберігає акцент на підтримці американського лідерства в світі. Разом із цим, підхід нинішнього керівництва США містить низку важливих нововведень не лише тактичного, а й стратегічного характеру.

Вперше в стратегії пропонувалося інтерпретувати основні інструменти американської могутності: дипломатію, військову силу, економічні механізми, розвідку, сили забезпечення внутрішньої безпеки [5; 9].

У своїй праці «Другий шанс: три президенти і криза американської наддержави» один із основних стратегів американської зовнішньої політики З. Бжезинський стверджує, що не існує реальної альтернативи світовому лідерству США і що більшість провідних держав світу згодні з тим, що світ потребує лідера-стабілізатора. США розтратили значну частину своєї потужності і престижу, і тепер перед Америкою постає завдання, як знайти глобальну велич в епоху «всесвітнього політичного пробудження» [10].

Маючи в своєму розпорядженні інші інформаційні ресурси, використовуючи найбільш сучасні прогностичні моделі Національна розвідка США у своїй доповіді «Глобальні тенденції 2025: світ, що змінився», викладає ту ж саму ідею більш конкретно. Фахівці вбачають потрібність США до 2025 р. в якості регіонального балансу на Близькому Сході та в Азії [2].

Оскільки в Азії знаходяться нові глобальні гравці, Китай та Індія, – потенційні конкуренти США, а на Близькому Сході – основні світові запаси нафти й газу, то це – скоріше за все, заявка на управління не регіональними, а глобальними процесами [2].

Керуючись цим, можна передбачити, що найближчим часом США малоімовірно погодяться з чимось меншим, ніж глобальне лідерство. Успіхи чи поразки США в зовнішній політиці послужили перевіркою їх придатності на роль світового лідерства на фоні загострення національних амбіцій жителів усіх континентів і різких зрушень геополітичних балансів. Дж. Фрідман наголошує, що нині перед Сполученими Штатами постала дилема. Їм слід упоратися зі стратегічним контекстом у світовій політиці, відповідно до якого США значно менше уваги приділяють політиці на Середньому Сході, перемістивши її на Азію. У той же час відпустити (українські – м. .) події вони також не можуть. Саме тому США потребують економічної й скоординованої стратегії – у військовому, політичному і фінансовому плані [1].

У січні 2013 року експерти Інституту Брукінгса презентували рекомендації, підготовлені для президента Б. Обама стосовно перспектив трансформації та становлення зовнішнього стратегічного курсу на період другого терміну його перебування в Білому домі. Документ носить назву «Президентська книга-інструкція з примітками для Президента Обама». У ньому йдеться про участь США у розробці стратегії будівництва нового

світового порядку та визначенні динаміки світових подій і про всі виклики для світової спільноти, які з цього слідують [10].

Аналіз американської стратегії у сучасному світі дає можливість зробити висновок, що основні цілі зовнішньої політики США – зміцнення позицій американської держави як світового лідера, просування американських інтересів на найбільш вигідних для країни умовах і запобігання такому світовому розвитку, за якого американському лідерству може бути завдано шкоди. А, щоб досягнути цього, американському президентові необхідно слідувати рекомендаціям З. Бжезинського, що Америці слід не зволікаючи сформулювати зовнішню політику, яка би дійсно відповідала ситуації [10].

Список використаних джерел:

1. Friedman G., *The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century* / Friedman G. – N.Y.: Doubleday, 2009. – 272 p.
2. *Global Trends 2025: A Transformed World* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aicpa.org/research/cpahorizons2025/globalforces/downloadable_documents/globaltrends.pdf.
3. *Global Trends 2030: Alternative Worlds* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dni.gov/files/documents/Interactive%20Le%20Menu.pdf>.
4. *Mapping The Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dni.gov/nic/NIC_globaltrend2020.html.
5. *National Security Strategy 2010. I. Overview of National Security Strategy, p.1* [Electronic link] / The White House. – Режим доступу: www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf.
6. *Quadrennial Defense Review Report* [Electronic link] / Defence Department. Режим доступу: http://www.defense.gov/qdr/images/QDR_as_of_12Feb10_1000.pdf.
7. Huntington S. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* / S. Huntington. – New York: Simon&Shuster, 1996. – 368 p.
8. Камінський Є. Доктрина Обама: від передвиборних гасел до реалізму / Є. Камінський // Євро Анлантика: часопис. – К., 2009. – №4. – С.12–17.
9. Сергунін А. Конишев В. Стратегия национальной безопасности Обама / [Текст] Журнал «Обозреватель – Observer»: – 2010. – № 11. – С. 87–103.
10. США і світ ХХІ століття./ Колективна монографія ICЕМВ. К. : Центр вільної преси, 2013. – с.382; 394.
11. *Обзор ядерной политики США, апрель 2010* [Электронный ресурс] / US State Department. – Режим доступу: <http://www.america.gov/st/peacesec-russian/2010/April/20100413092305xjsnommis0.6592829.html>.